

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér Malba 2

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kissed by a Sting

Vypracovala: Anežka Abrtová

Vedoucí diplomové práce: MgA. Milan Mikuláščík

Oponent diplomové práce: MgA. Sláva Sobotovičová, Ph.D.

rok 2023/2024

Kissed by a Sting (Políbení žihadlem)

Základním prvkem mojí práce je kresba, kterou někdy doplňuji sochou, objektem, anebo performace. K práci přistupuji procesuálně jako k odkrývání jakési vnitřní mapy. Nepracuji ze základu skici či plánu, výsledek je mi často skrytý. K vizuální formě přistupuji jako ke „koláži“, kdy kombinuji různé způsoby vizuálního zobrazení v kresbě. Ústředním motivem je lidské tělo v jeho fyzičnosti a intimitě doplněné symboly zvířat a předmětů.

Někdy vycházím z příběhů a konverzací z mého okolí, které ve mě utkví, a doplňuji je kolektivními symboly odkazující na pohádky, mýty a další příběhy. V této paralele zkoumám vztah mezi osobním narativem a fikcí a jak jsou naše osobnosti příběhy tvarovány.

V poslední době tyto obsahy opouštím/mažu. Celý proces se tedy stává jakýmsi dlouhodobým vrstvením „obrazu“ a následným odlupováním jeho vrstev „cestou k jádru“.

V práci *Kissed by a Sting* obrazově alegorizuji, co se stane po bodnutí včelou, kdy žihadlo představuje léčivou sílu. Bodnutí a včela v nadsázce spouští nevratný proces transformace těla. Ona transformace, aspoň jak jí vnímám, nám zprostředkovává na jednu stranu střetnutí se s konečným, nevyhnutelným, limitujícím, nechtěným v různých podobách. Na straně druhé s sebou přináší nové dary a jiné chutě a svléká nás ze starých identit podobně jako když se had svléká z kůže. Had je hbitý a rychlý a my máme možnost vlnit se skrze jeho proměnlivost, anebo odmítat, co s sebou přináší.

Když nás svléká had, loupeme se jako cibule, naše vrstvy se proměňují a dostáváme se blíž k vlastnímu jádru. Umíráme, rozkládáme se, líhneme se a stáváme se novými od paty až k hlavě. Hadí síla/proměnlivost má potenciál nám pomáhat procházet konci, transformovat frustraci na požitek, vztek na soucit, úzkost na otevřenost, nenávisť na lásku a má moc dostávat nás na nové začátky. Díla obsahují tak cykly vnitřního ve vztahu vnějšimu světu, zkoumá tělesné i konečné (kresba *Pampeliška*), skrze vlastní prožitky.

Hlavním nástrojem mi byly pastelky, suché pigmenty a olejové pastely. Kresby jsou většinou velkoformátové, kombinuji automatickou kresbu a vědomou reakci na ni. Na některých z kreseb jsem pracovala na zemi, velký formát mi umožnil tak volný pohyb v prostoru, kdy jsem mohla do kresby zapojit nejen pohyb rukou, ale celé tělo, obdobně jako japonská skupina Gutai, v rámci níž výtvarníci v procesu kresby zapojují celé tělo a tím jej vybízejí k akci. K práci s pigmentem přistupuji volným pohybem rukou bez štětce, používám prsty nebo i celé dlaně. Většinou používám modrý a červený pigment nebo okr. Na počátečních kresbách jsou linie hrubější a intenzivnější, linie se vrství na sebe a často překrývají ostatní motivy, linky motám do sebe podobně jako uzle a postupně z nich tvaruji konkrétní obraz, olejový pastel místy tlakem ruky rozmazávám po papíru.

Kresby se vyvíjely směrem k redukci – měnil se přístup k prozkoumávání těla jako zobrazovaného subjektu, v pozdějších kresbách vznikala na papíru větší prázdný prostor a dříve spíše skryté motivy začaly vystupovat více do popředí. Ke kresbě přistupuji hravě a motivy často kombinuji s dětskou kresbou. Hledám tím rovnováhu mezi intenzitou, křehkostí, citlivostí a měkkostí těla „v příchozích emočních vlnách“. K zobrazení figury/těla přistupuji jako k záznamu prostoru a pozorování děje uvnitř, v podobném duchu jako o tom píše Ann

Weiser Cornell: „Udělejte si čas na to, abyste si byli vědomi sebe jako fyzické bytosti, zabírající místo ve světě, mající váhu, objem a hmotu.”¹ Tělo vnímám jako tekutou vrstevnatou plochu měnící tvar/formu v závislosti na vnějším prostoru. S hlubokým zkoumáním těla a jeho prožíváním pracují například umělkyně Jatun Risba nebo Renate Bertlmann. Zatímco u Jatun vnímám i vztah mezi vnímavostí těla k okolnímu prostoru, u Renate pozoruji větší zaměření na svou tělesnost a fyzično druhých, v mém případě jde i o vztah s vnímáním dítěte. Jejich práci považuji za inspirativní. Zatímco záznam těla předkládám kresbou, objektem, instalací a vlastní tělo zůstává skryto, obě umělkyně svá těla využívají i jako vizuální média.

Nakreslila jsem sérii zkoumající člověka v jeho různých formách a zbarveních. Většina děl zaznamenává portréty a autoportréty, figury, pánve nebo uši a další orgány. K záznamu částí těla nepřistupuji jako k anatomickému zkoumání v kresbě. Kombinuji střídání identit (dítě, kůže, žena, medvěd, zámeček, černá žena, žába, rudé tělo) v rámci jednoho obrazu. Identity zastupují prožitky, které na sebe vzájemně navazují a postupně proměňují svoji formu nebo se úplně vytrácejí z prostoru papíru. Někdy mě inspirovaly klasické křesťanské motivy z vídeňských kostelů a katedrál, kdy se mi pak obrazy např. Maří Magdalény otiskly během spánku do snů a moje nevědomí je estetizovalo do formy jemu blízké (kresba *3 talíře*). S těmito náměty pracuji obvykle na menších formátech. Přestože se na papírech objevují identity různorodých „intenzit“, společně vytvářejí určitou symbiózu podobně jako „houba a řasa“ nebo „duše a tělo“.

Časem přecházím k motivům z mojí každodennosti jako je např. kresba *Vrána a sušenka* nebo *Pampeliška*. V sérii kreseb se občas nepatrně objevuje včela jako nadsázka připomínky onoho léčivého bodnutí.

Vizuální inspirací mi je dětská kresba, ilustrace od Josefa Čapka, mediální kresby, umění z etnografických muzeí, náhodné předměty z vetešnictví, ale i předměty, místa a lidé z jednoduché každodennosti (*Jonáš a ořechová lodička, Vrána a sušenka*). Kromě dětských kreseb mě zajímají různorodé ozdobné kresby v domácnostech, jako je zdobení v albech s fotografiemi nebo hravé kresby vymyšlené pro děti. Konkrétně jsem na některých z kreseb pracovala s kresbou od mojí babičky „Šla babička do městečka“. Kresba se dětem u nás doma kreslila postupně s říkankou o tom, jak babička šla na nákup. Oči znázorňují vajíčka, hůl nos a hřeben ústa. Nákup se pak kresebně zabalil do šátku a nakonec se portrétu nakreslila mašle. Během mého dospívání mi kresba evokovala mnohé: od milého usměvavého panáka, přes obyčejný nákup, mateřství, po Santa Muerte s mašlí. Přestože se na mých kresbách objevuje hlavně člověk v jeho tělesnosti, osobně vnímám důležitou a inspirativní skromnost, mnohoznačnost a vtip kreseb, které vznikají v domácnostech pro jiný užitek. Jak napsal Josef Čapek: „Je to tvorba, jež vzniká a děje se

¹ Ann Weiser Cornell, *Power of Focusing*, Oakland, USA, 1996 str. 27

cestou prostého robení, jednoduché techniky a vskutku skromných představ: přirozenost, nehledanost a srdečnost tvárného postupu jsou tu živou půdou dobrých možností a výsledků“²

Mým původním plánem bylo ke kresbám vytvořit instalaci, která by zahrnovala zvuk uvnitř těla a objekty vytvářející prostor „v úlu“. Později jsem z této myšlenky upustila a rozhodla se počet děl limitovat a nechat prostor pro kresbu, která je pro mě hlavní výtvarný prostředek. U kresby jsem očekávala, že se časem stane více abstraktní, nicméně, proces kresby šel svou vlastní cestou a její vizuální zobrazení stále kombinuji. Kresba se spíše někdy zmenšila v bílém prostoru papíru.

K předchozím pracím jsem přistupovala s větší agresí a vrstvením, sochy i kresby působily více temně a naléhavě než současně. V kresbách jsem zobrazila střetnutí dvou polarit, často s mytologickým pojetím, kde se objevuje mužský černý stín ve vztahu k ženské figuře. V diplomové práci se černý stín vytrácí, ženské tělo zkoumám v jiném vztahu a vytvářím místo pro nové postavy. Chci v kresbě přirozeně pokračovat nadále touto neplánovanou, deníkovou formou.

Seznam použité literatury:

Ann Weisser Cornell, *Power of Focusing*. Oakland, USA: New Harbinger Publications, Inc. 1996

Josef Čapek, *Nejskromnější umění*, Praha, Česká republika, Československý spisovatel, 1962

Jan Bím, Ingrid Němečková, *Vývoj člověka a přechodové rituály*, Praha, Publikováno vlastním nákladem, 2016

² Josef Čapek, *Nejskromnější umění*, Praha, 1962, str. 51.